

ทะเลียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลชีบบน
อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

๒. ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

๓. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลาของอายุของภูมิปัญญาไทย

๔. การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และกาประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย

๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

๕. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง / การปลูกสัตว์ / การประมง/ การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน, เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป, การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย, การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวขป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่นจิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลชีบน

๑. ด้านเกษตรกรรม

๑. ชื่อ นายสนิท ..... สกุล ..... พรหมรูป ..... อายุ ..... ๖๐ ..... ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ..... ๔๖ ..... หมู่ที่ ..... ๑๐ ..... ตำบล ..... ชีบน .....
อำเภอ ..... บ้านเขว้า ..... จังหวัด ..... ชัยภูมิ ..... รหัสไปรษณีย์ ..... ๓๖๑๗๐ .....

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

-เกษตรกรรม

ความชำนาญ/หลักสูตร

-การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา โมเดล

ผลงาน/รางวัลเกียรติยศ

-เป็นแหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา โมเดล ให้กับ
นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

๒. ด้านหัตถกรรม

๑. ชื่อ นางพรกมล ..... สกุล ..... พลรัตน์ ..... อายุ ..... ๗๐ ..... ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ..... ๔๑ ..... หมู่ที่ ..... ๑๐ ..... ตำบล ..... ชีบน .....
อำเภอ ..... บ้านเขว้า ..... จังหวัด ..... ชัยภูมิ ..... รหัสไปรษณีย์ ..... ๓๖๑๗๐ .....

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

-หัตถกรรม

ความชำนาญ/หลักสูตร

-ทอผ้าขาวม้าด้วยมือ

ผลงาน/รางวัลเกียรติยศ

-เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ทางด้านหัตถกรรม การทอผ้าขาวม้า
ด้วยมือ
-ได้นำผ้าขาวม้าไปร่วมโชว์และขายในงานต่างๆที่ทางจังหวัดจัด

๓. ด้านแพทย์แผนไทย

๑. ชื่อ นายสมาน ..... สกุล ..... แก้วอุบล ..... อายุ ..... ๖๒ ..... ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ..... ๔๕ ..... หมู่ที่ ..... ๔ ..... ตำบล ..... ชีบน .....
อำเภอ ..... บ้านเขว้า ..... จังหวัด ..... ชัยภูมิ ..... รหัสไปรษณีย์ ..... ๓๖๑๗๐ .....

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

-แพทย์แผนไทย

ความชำนาญ/หลักสูตร

-สมุนไพรไทย

ผลงาน/รางวัลเกียรติยศ

- เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ทางด้านแพทย์แผนไทย การทอผ้าขาวม้าด้วยมือ
- ได้รับเชิญไปให้ความรู้เรื่องสมุนไพรและการปลูกสมุนไพร ตามสถานที่ต่างๆ

๔. ด้านศิลปกรรม

๑. ชื่อ นายสิงโต.....สกุล.....ทรายงาม.....อายุ.....๙๓.....ปี
 ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่.....๗/๑.....หมู่ที่.....๖.....ตำบล.....ชีบน.....
 อำเภอ.....บ้านเขว้า.....จังหวัด.....ชัยภูมิ.....รหัสไปรษณีย์.....๓๖๑๗๐.....

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

- ศิลปกรรม

ความชำนาญ/หลักสูตร

- เครื่องดนตรีพื้นบ้าน (อีแต็ง)

ผลงาน/รางวัลเกียรติยศ

- เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ทางด้านศิลปกรรม เครื่องดนตรีพื้นบ้าน (อีแต็ง)

๔. ด้านภาษาและวรรณกรรม

๑. ชื่อ นางสาวสำรอง.....สกุล.....ชูณรงค์.....อายุ.....๕๔.....ปี
 ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่.....๘๗.....หมู่ที่.....๒.....ตำบล.....ชีบน.....
 อำเภอ.....บ้านเขว้า.....จังหวัด.....ชัยภูมิ.....รหัสไปรษณีย์.....๓๖๑๗๐.....

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

- ภาษาและวรรณกรรม

ความชำนาญ/หลักสูตร

- ภาษาถิ่น (ญ้อกร)

ผลงาน/รางวัลเกียรติยศ

- ร่วมแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ ลานวัฒนธรรม ในงานเจ้าพ่อพญาแลและงานกาชาด จังหวัดชัยภูมิ เป็นประจำทุกปี